

напруженість або дестабілізувати суспільно-політичну обстановку. Тому видається доцільним вести мову про необхідність синхронізації дій органів публічної влади на всіх рівнях, державних структур та інститутів громадянського суспільства, приватного сектору. Формат телемарафону та сприяння розвитку окремих Telegram-каналів не здатні забезпечити стійкий та виважений зворотній зв'язок між територіальними громадами, органами державної виконавчої влади і громадянами, що змушує останніх шукати альтернативні джерела інформації із поглибленням та розширенням горизонтальних зв'язків через брак виваженої і правдивої інформації з офіційних джерел. І на прикладі результатів соціологічних опитувань ми спостерігаємо загальне зменшення довіри до влади. І це вкотре переконує в тому, що кордонів для ведення інформаційної війни не існує.

1. Вороб'їшніков щорічно інвестує понад \$100 мільйонів у пропаганду в соціальних мережах та залучення українських блогерів, повідомив керівник ЦПД. Унікальне інтерв'ю з Андрієм Коваленком, директором Центру протидії дезінформації при Раді національної безпеки і оборони України, для агентства «Інтерфакс-Україна». URL: <https://eramedia.com.ua/content/vorog-vitrachae-ponad-100-mln-schorichno-na-propagandu-v-socmerezah-i-verbovku-ukrayinskih-blogeriv-kerivnik-cpd/>.
2. Дзямулич М. І. Вплив сучасних інформаційних систем і технологій на формування цифрової економіки. *Економічний форум*, Луцьк, 2022. С. 2–9 URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/300/288.
3. Конституція України: прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. № 254к/96 ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Приходченко Л.Л., Дуліна О.В., Лесик О.В. Забезпечення стійкості критичної інфраструктури та інформаційної безпеки на рівні територіальних громад в умовах воєнного стану крізь призму багаторівневості. *Національні інтереси України*. 2024. № 5(5), URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/niu/article/view/17639/17701>.
5. Русакевич А. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану у аспекті захисту інформаційних прав громадян. *Law. State. Technology*, 2024, Вип. 2, 58 – 62 URL: <https://journals.politehnica.dp.ua/index.php/lst/article/view/603/535>.
6. Скільки росія витрачає на пропаганду? 15.07.2023 URL: <https://filter.mkp.gov.ua/skilky-rosiya-vytrachae-na-propagandu/>.
7. Смотрич Д.В., Браїлко Л. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету: Серія ПРАВО*. Вип. 77: ч. 2, 2023. С. 121–127.
8. Страхніцький Я. О. Структурно-функціональна характеристика державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури в Україні. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2022, № 4 (35), 112–117 URL: <http://212.1.86.13/jsrui/bitstream/123456789/5360/1/17.pdf>.
9. Топ-5 українських нардепів, яких любить російська пропаганда : Резонансні заяви та фейки, які цитують у росЗМІ. 2025, 13 лютого. URL: https://zaxid.net/statti_tag50974/.
10. Юрій Ніколаєць. Державна інформаційна політика України в умовах повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації: суспільно-мобілізаційний потенціал і ефективність. *Політичні дослідження*. № 1 (7). 2024. С. 42 – 67.

Сергій ШЕВЧЕНКО

професор кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор наук з державного
управління, професор

<https://orcid.org/0000-0002-0079-3069>

ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЙ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКОВОЇ СИТУАЦІЇ

У сучасній Україні питання формування громадянської ідентичності, визначення суб'єктів, які можуть брати участь у цьому процесі, а також вибору інструментів і методів для його реалізації стали об'єктом переважно академічних, але водночас глибоких і масштабних дискусій. Аналіз експертних оцінок щодо напрямів розвитку української ідентичності та механізмів її регулювання дає змогу відстежити зміни в поглядах інтелектуальних еліт, а

також дослідити їхні підходи до вдосконалення комплексної стратегії формування макрополітичної ідентичності, враховуючи як динамічні зміни, так і сталі тенденції.

Питання теоретико-практичного вдосконалення стратегій формування національної ідентичності в контексті безпекової ситуації вивчало чимало провідних науковців. Наприклад, такі: Н. С. Сидоренко, О. С. Ядловська, О. Ю. Бобровська, А. Ю. Мунько, В. В. Шаблій, І. В. Царьова, О. Д. Царьов та інші.

Ми провели дослідження щодо того, як вітчизняні експерти оцінювали перспективи розробки політики макрополітичної ідентичності, які інструменти пропонували для її впровадження та яким чином рекомендували коригувати стратегії, що реалізуються політичною елітою в сучасних умовах. Окрім цього, ми проаналізували проекти, запропоновані окремими науковцями, а також аналітичними та науковими центрами, спрямовані на формування макрополітичної ідентичності в Україні.

Насамперед, необхідно відмітити солідарну і практично незмінну позицію більшості фахівців у питанні щодо необхідності створення державної політики, спрямованої на формування макрополітичної («загальнонаціональної») ідентичності громадян України [1].

Водночас переважна більшість фахівців підтримує ідею того, аби формування ідентичності визнати окремим напрямом державної безпекової політики. Разом із цим як зміст, так і форми реалізації такої політики є основою широкої дискусії. Про відсутність консенсусного уявлення про сутність такої політики може свідчити відсутність загальної згоди з питання про те, чи існує така політика на сьогодні. Якщо в опитуванні 2007 року про її відсутність заявили 74,1% опитаних експертів, а її існування в той же час визнали 14,6%, то у 2017 році кількість тих, хто вбачав наявність такої політики, збільшилася на 11,8%, а кількість «скептиків» скоротилася на 17,5% [1]. Можна припустити, що зазначена зміна зумовлена активністю держави у галузі мовної та історичної політики, декларацією про початок процесу декомунізації, розвитком інститутів громадянського суспільства, які були сприйняті, як частина політики формування ідентичності, що проводилася в Україні.

Аналіз 72 виступів, представлених як у рамках круглих столів, організованих Центром Разумкова, так і у форматі експертних інтерв'ю, а також опублікованих у 2007, 2016 та 2017 роках, свідчить про значну різницю в підходах до розуміння змісту, складу учасників та засобів реалізації політики ідентичності в Україні. Це дозволяє виділити кілька ключових напрямів, які допомагають структурувати експертні пропозиції щодо коригування стратегій формування макрополітичної ідентичності, що впроваджувалися в країні. До таких напрямів можна віднести визначені у другому розділі нашої роботи складові та умови здійснення цієї політики: змістовні аспекти, її нормативно-правове регулювання, учасників процесу, інструменти та методи впровадження, критерії ефективності та механізми оцінки досягнутих результатів, а також виклики, що постають у ході реалізації, та критичні фактори, які можуть вплинути на успішність імплементації.

На сьогодні особливий акцент робиться на впровадженні послідовної мовної політики, спрямованої на всебічний розвиток, захист та використання української мови. Це знаходить відображення у всіх сферах суспільного життя: від освітньої системи та сфери обслуговування до умов функціонування інформаційного простору й наукової діяльності країни.

Аналіз спроб впровадження різних стратегій формування макрополітичної ідентичності в Україні, представлений у попередньому розділі цієї роботи, у поєднанні з теоретичними напрацюваннями, дає змогу виокремити головні проблемні аспекти, що ускладнюють розробку цілісної політики в цій сфері. Виходячи з обраної нами методології аналізу стратегії макрополітичної ідентичності, пропонуємо можливі шляхи подолання цих труднощів, спираючись на досвід міжнародних практик та експертні рекомендації.

Говорячи про основні інструменти запровадження політики ідентичності, низка експертів вказує на необхідність не обмежувати її винятково гуманітарними аспектами, а прагнути доповнити темою перспективного розвитку [2], підкріплювати економічним зростанням. Водночас висловлюються думки щодо необхідності посилення «традиційних» інструментів формування ідентичності, таких як утвердження статусу української мови, що «формує спільний комунікативний і соціокультурний простір країни», «створення та впровадження концепції історії України», яка запропонує загальний підхід до інтерпретації історії українців та національних меншин України, запровадження системи патріотичного виховання.

Конструювання ідентичності українців як нації, згуртованої навколо завдань забезпечення розвитку демократії, дотримання прав людини, формування правової та

соціальної держави, має в Україні значний консолідуючий потенціал і надає більше можливостей для конструювання макрополітичної ідентичності, ніж модель, заснована на ідеях романтичного націоналізму [3].

Оскільки впровадження політики ідентичності вимагає врахування широкого спектра політичних, соціокультурних і правових чинників, досвід інших країн не можна сприймати як набір готових рішень. Унікальність кожного суспільства зумовлює необхідність суттєвої адаптації запозичених підходів до власних реалій. Водночас порівняльний аналіз та зміна перспективи можуть забезпечити відчутний позитивний ефект, що, у свою чергу, дозволяє розробити конкретні рекомендації для вдосконалення процесу формування макрополітичної ідентичності.

1. Проблеми формування спільної ідентичності громадян України в оцінках експертів. Національна безпека і оборона. 2007. № 9 (93). С. 45–52.
2. Процес формування спільної загально-національної ідентичності громадян : чинники впливу, основні засади і напрями. Національна безпека і оборона. 2017. № 1–2. С. 77–88.
3. Мендрін О. В. Формування макрополітичної ідентичності як фактор сталості демократичного розвитку в Україні. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. 2020. № 28–29. С. 242–251. DOI: 10.34079/2226-2830-2020-10-28-29-242-251.

Едуард РИЖКОВ
професор кафедри
інформаційних технологій
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, професор
<https://orcid.org/0000-0002-6661-4617>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЇ OSINT

Технологія OSINT (Open Source Intelligence) набуває свого поширення і вдосконалення темпами, притаманними розвитку інформаційних технологій у сучасному світі. З метою отримання інформації з відкритих джерел її дедалі активніше використовують від сфери військової розвідки, оперативного-розшукової діяльності правоохоронних органів до бізнесу і розваг. В Україні цей інструмент успішно використовується також підрозділами кримінального аналізу Національної поліції, де він демонструє високу ефективність у зборі, аналізі та систематизації даних. Використання штучного інтелекту (далі – AI) при реалізації OSINT відкриває нові перспективи для підвищення ефективності кримінального аналізу, оптимізації навчальних процесів та забезпечення оперативного реагування на прояви злочинності.

В Україні розпочато процес правової регламентації використання штучного інтелекту [1]. Але ми погоджуємося із твердженнями фахівців про недосконалість правового регулювання штучного інтелекту як в Україні, так і за кордоном [2, с. 149].

Отримання інформації з відкритих джерел компенсує і доповнює можливості розвідувальної та оперативного-розшукової діяльності, а інколи здатне їх повністю або частково замінити. Пошук, фіксація, перевірка, аналіз і синтез інформації можуть проводитись у «ручному режимі», а можуть бути певною мірою автоматизовані. Штучний інтелект дозволяє значно прискорити процес обробки даних, автоматизуючи рутинні процеси та забезпечуючи точність і релевантність отриманої інформації. Завдяки цьому правоохоронні органи можуть швидше ідентифікувати підозрюваних, встановлювати зв'язки між особами, аналізувати потенційні загрози, розкривати злочини та досягати успіхів у розшуковій та пошуковій роботі [3, с. 38].

OSINT дозволяє отримувати необхідну інформацію про осіб і факти, які становлять оперативний інтерес, без суттєвих обмежень, які характерні для опрацювання закритих джерел або при використанні можливостей оперативного-розшукової діяльності та розвідки. За допомогою AI стає можливим автоматизований моніторинг соціальних мереж, новинних